

Subject Area
Education

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 97
PP: 1541-1557

Arrival
28 February 2022
Published
30 April 2022

Article ID Number
62079
Article Serial Number
39

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29288/sssj.62079>

How to Cite This Article

Memişoğlu, H. & Akman, B. (2022). "Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:97; pp:1541-1557

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. GİRİŞ

Her toplum devamlılığını sağlamak için gelecek nesilleri bir adım daha ileri gidebilecek nitelikte bireyler yetiştirmek ister. Bunu yapmanın en sistemli yolu eğitimidir. Toplumlar gerek evrensel gerekse kendilerine has özellikleri barındıran eğitim programları ile bunu gerçekleştirmeye çalışırlar. Sosyal bilgiler bu amaca yönelik bir ders olarak bulunmaktadır. Sosyal bilgiler kavramı ilk kez 1916 yılında ABD'de Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir (Turan ve Sünbül, 2014:21). ABD' de Sosyal Bilgiler ile ilgili gelişmeler, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından yürütülmektedir. NCSS sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır; Sosyal bilgiler vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanıdır. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Tay, Öcal; 2015:4-5). Türkiye' de Sosyal Bilgiler eğitiminin gelişimi: Cumhuriyet döneminde Vasıf Bey'in Eğitim Bakanlığı sırasında toplanan program heyeti ilkököl, ortaokul, liselerin programlarını değiştirmiştir. 1926 yılı Yurt Bilgisi dersinin köy çocukları için öneminin bilincine varıldığı dönem olmuştur. 1931 yılında ortaokulun her 3 sınıfına haftada birer saat, lise birinci ve ikinci sınıflara birer saat olmak üzere Yurt Bilgisi dersi konmuştur. 1952 öğretmen okulları programına sosyal bilgiler adlı yeni bir ders konmuştur. Milli Eğitim Şurası daha sonra bu dersin ilkököl ve ortaokullarda da okutulmasına karar vermiştir. İlkokul programına Toplum ve Ülke İncelemeleri adıyla girmiştir. Daha sonra 1968 yılında ülke genelinde Sosyal Bilgiler olmuştur. 1968 yılında Sosyal Bilgiler programının amaçları ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Daha sonra 1995 yılında sosyal bilgiler dersine son verilmiş Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri konmuştur. 1997'den sonra tekrar Sosyal Bilgiler olmuştur (Demir,

Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Investigation Of Problems In Social Studies Education In Turkey

Hatice MEMİŞOĞLU¹ Büşra AKMAN²

¹ Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Bolu, Türkiye
² Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Bolu, Türkiye

ÖZET

Çalışmanın amacı Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik yapılan tezlerin incelenmesidir. Bu araştırma doküman analizi modelinin kullanıldığı nitel bir araştırmadır. Yapılan araştırmada 2003-2021 yılları arasında Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik tezler ele alınmıştır. Bu kapsamda 51 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Bu tezlerin kapsamını 47 yüksek lisans ve 4 doktora tezi oluşturmaktadır. Çalışmada incelenen tezlere internet üzerinden erişim sağlanmıştır. Bu bağlamda YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik üzerinden "Sosyal Bilgiler" ve "Sosyal Bilgilerde Karşılaşılan Sorunlar" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılan tezler doküman analizi yoluyla yıl, araştırma türü, araştırma yöntemi, konu alanları, seçilen örneklem, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, üniversitelere göre dağılımları, veri analiz yöntemleri ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm önerileri açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular grafik ve tablolar halinde sunulmuştur. İncelenen lisansüstü tezlerde en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca en fazla ele alınan sorun ve çözüm önerisinin ise sosyal bilgiler öğretim programına yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sorunlar, Sosyal Bilgiler, Lisansüstü Tez

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the theses about the problems experienced in Social Studies teaching in Turkey. This research is qualitative research in which the document analysis model is used. In the research, theses about the problems encountered in Social Studies teaching in Turkey between the years 2003-2021 were discussed. In this context, 51 postgraduate theses were examined. The scope of these theses consists of 47 master's and 4 doctoral theses. The theses examined in the study were accessed via the internet. In this context, a search was carried out using the keywords "Social Studies" and "Problems Encountered in Social Studies" over the Higher Education National Thesis Center and Google Scholar. The theses made in the field of Social Studies and Social Studies Education were evaluated in terms of year, research type, research method, subject areas, selected sample, sample size, data collection tools, distribution by universities, data analysis methods and possible solutions to these problems through document analysis. The findings obtained in the study are presented in graphics and tables. It was determined that the most quantitative research method was used in the postgraduate theses examined. In addition, it has been determined that the most discussed problem and solution proposal is for the social studies curriculum.

Key Words: Problems, Social Studies, Graduate Thesis

2014:17). Sosyal Bilgiler dersinde böylesi bir değişikliğe gitmenin altında toplumların nitelikli bireyler yetiştirerek varlığını korumak yatmaktadır. Eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak ancak yapılacak araştırmalar neticesinde mevcut sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm bulmak suretiyle mümkün olmaktadır (Yener, 2015:110). Bu nedenle eğitimin kalitesini artırmak ve daha nitelikli bir Sosyal Bilgiler öğretimi gerçekleştirmek amacıyla sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sosyal bilgiler öğretiminde pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretim programının hedefleri öğrencilerin seviyelerine uygun olup, hedefler birbirini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Ancak; hedeflerin ülkemiz şartları göz önünde bulundurularak daha belirgin, anlaşılır, ulaşılabilir ve daha güncel olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Programın tam olarak tanıtılmaması, sınıfların kalabalık olması, etkinlikler için verilen sürenin az olması, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olması uygulama sürecinde güçlükler yol açmaktadır. Araştırmalarda programın öğretmenlerin yükünü artırdığı belirlenmiştir. Mesleğe yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin pek çok sorunla ve güçlüklerle karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu sosyal ve fiziki çevreden kaynaklanan problemler, öğrenme ortamında araç-gereç kullanmada ve temin etmede karşılaşılan güçlükler, idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve öğrenci velileri ile ilgili çeşitli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiş, ayrıca bu sorunların birbirleriyle oldukça ilişkili ve bağımlı olduğu görülmüştür. Ders kitaplarının güncel olmaması, ezbere dayalı bir eğitim sisteminin kendini koruması, okul aile birliğinin aktif bir şekilde çalışmaması, sosyal bilgiler öğretmenlerin çağın gereklerine göre kendilerini yenilemede güçlük yaşamaları ve alan bilgilerini geliştirmek için bilimsel yayınları takip etmemeleri yaşanan sorunlar arasında gösterilebilir. Dersliklerin araç-gereç kullanımı bakımından yeterli olmaması, okullarının fiziki şartları, disiplinsiz öğrenci davranışları, okulun ve öğrencilerin bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik durumunun olumsuz etkisi, öğretmenlerin teknolojik araçları sınıf ortamında kullanmakta zorlandıkları da görülmüştür. (Kırtay, 2007:8; Tepebaş, 2010:11; Yener, 2014:83). Bu sorunların yanı sıra sığınmacı öğrencilerle ilgili sorunlarda göze çarpmaktadır. Bu sorunlar arasında dil problemi, milli konuların ve kültürel konuların öğretiminde zorluk çekilmesi ve çevreye uyum sorunu yaşamaları gösterilebilir. Sığınmacı öğrencilere yönelik yaşanan sorunlara getirilen çözüm önerileri arasında dil eğitimi verilmesi, Türk kültürünü tanıtıcı çalışmaların yapılması, yurttaşlık eğitimi verilmesi, okuldaki tüm öğrencilerin birbirleriyle kaynaşmalarına yönelik çalışmalar yapılması ve akran rehberliği konusunda öğrencilere eğitim verilmesine yer verilmiştir (Çelik, 2019:401-404; Şanlı, 2019:75-77; Özalp, 2019:86-87).

Yaşanan sorunlara getirilen çözüm önerilerini ele aldığımızda öğretmenlerin kendi alanlarında eğitim veren fakültelerden mezun olmuş olmaları, öğretmenlerin üniversitede gördüğü müfredatla ilköğretimde öğrencilere aktaracakları müfredatın birbiriyle örtüşmesinin sağlanması, hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve buna yönelik kursların düzenlenmesi, okullardaki fiziki şartların iyileştirilmesi, sosyal bilgiler sınıflarının oluşturulması, kolayca ulaşılabilen veri tabanlarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetine sunulması, yatırımların artırılması, haftalık ders saatinin artırılması, öğretmenlerin mesleki problemlerinin çözümüne yönelik çeşitli konferans, seminer ve etkinlikler düzenlenmesine yönelik çözüm önerileri geliştirildiği görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik literatürde birçok tez ve makale yayınlanmıştır (Acar, 2003; Tellioglu ve Arslantaş, 2006; Memioğlu ve Köroğlu,2006; Akgül ve Sezer, 2006; Kayıkçı ve Dumanoglu, 2006; Kırtay ve Kuzucu, 2006; Abay ve Başar, 2007; Salik ve Devenci, 2007; Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş,2010; Yılmaz,2010; Karacaoğlu ve Acar, 2010; Dönmez ve Yavuz,2010; Tepebaş ve Yılmaz 2011; Akşit ve Karaca,2011; Summak, Summak ve Gelebek,2011; Memişoğlu ve Köylü, 2015; Yener,2015; Gönenç ve Açıkalm, 2016; Tonga, 2017; Çoban, Temir ve Karaca,2017; Kurt ve Güven, 2017; Koçoğlu ve Egüz, 2019; Taş,2019). Öğrencinin eğitiminde rol oynayan aile, okul, idare, öğretmenler, öğrencinin yaşadığı çevreyle ilgili sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi sosyal bilgiler öğretiminin etkin, nitelikli işler hale gelmesine yönelik fayda sağlayacaktır. Sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili sorunların ve çözüm önerilerinin bütüncül olarak görmemiz açısından bu çalışma önemli görülmektedir. Yapılan çalışmada 2003-2021 Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak yapılan tezlerin genel olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 3.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı nasıldır?
- 4.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri nelerdir?
- 5.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin konulara göre dağılımı nasıldır?
- 6.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerde konulara göre sorunlar nelerdir?
 - 6.1.Öğretim Programından kaynaklanan,
 - 6.2.Ders kitaplarında karşılaşılan,

- 6.3.Coğrafya, Tarih ve Vatandaşlık konularının öğretiminde yaşanan,
- 6.4.Değer ve beceri öğretiminde karşılaşılan,
- 6.5.Yöntem ve teknik ve materyal kullanımına yönelik,
- 6.6.Okul kaynaklı karşılaşılan,
- 6.7.Öğrenci ve veli kaynaklı yaşanan,
- 6.8.Öğretmenlerin yaşadığı sorunlar,
- 6.9.Ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorunlar nelerdir?
7. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerde geliştirilen çözüm önerileri nelerdir?
- 7.1.Öğretim programından kaynaklanan,
- 7.2.Ders kitaplarında karşılaşılan,
- 7.3.Coğrafya, Tarih ve Vatandaşlık konularının öğretiminde yaşanan,
- 7.4. Değer ve beceri öğretiminde karşılaşılan,
- 7.5.Yöntem, teknik ve materyal kullanımına yönelik karşılaşılan,
- 7.6. Okul kaynaklı,
- 7.7.Öğrenci ve veli kaynaklı,
- 7.8. Öğretmenlerden kaynaklanan ve öğretmenlerin yaşadığı,
- 7.9.Ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorunlara getirilen çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel veri toplama yöntemi kullanılarak yapılan doküman analizine dayalı betimsel bir araştırmadır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Kıral, 2020:173). Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılmaktadır. Bunlar; dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma aşamalarıdır (Yıldırım, Şimşek. akt. 2016:194).

2.2.Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili yapılan tezlerin yaşanan sorunlara yönelik dağılımı incelenmiştir. Bundan dolayı bu çalışmanın evrenini Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili yapılan lisansüstü tezler; örneklem grubunu ise 2003 ile 2021 yılları arasında üniversitelerde yapılan toplam 51 adet lisansüstü tez oluşturmaktadır. İncelenen tezlerin 47 tanesi yüksek lisans, 4 tanesi ise doktora tezinden oluşmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google akademik, TR Dizin, Dergipark’da literatür taraması yapılmıştır. Yapılan çalışmada ilk olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden “*Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler eğitimi, Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve ilköğretimde karşılaşılan sorunlar*” anahtar kelimeleriyle tarama yapılmıştır. Daha sonra bu anahtar kelimelerle Google Akademik, Tr Dizin, Dergipark üzerinden de tarama yapılarak ilgili dokümanlara ulaşılmıştır.

2.3.Verilerin Analizi

Yapılan çalışmada verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığın, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2015:246). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım, Şimşek. 2016:244). Bu kapsamda incelenen tezler ilk olarak yayımlandığı yıllara göre ele alınmıştır. Daha sonra yayımlandıkları üniversiteler, tezlerin örneklem grupları, araştırma desenleri, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri ve konu alanlarına göre gruplandırılmıştır ve incelenen tezlerdeki veriler genel amaç ve alt amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen veriler grafik ve tablo haline getirilerek n sayı değeri ile gösterilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri alt problemleri kendi içerisinde 9 genel başlığa ayrılarak analiz edilmiştir. Bu analizin sonucunda sorunlar ve çözüm önerileri tablolar haline dönüştürülerek sunulmuştur.

3.BULGULAR

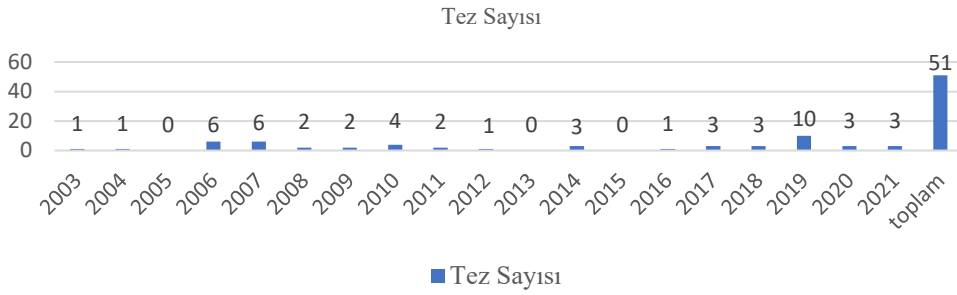
Yapılan çalışmada elde edilen bulgular alt problemler doğrultusunda analiz edilerek sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular Şekil 1 'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılım grafiği

Şekil 1 'de görüldüğü gibi 2003-2021 yılları arasında Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılan sorunlar ile ilgili olarak toplam 51 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Bu tezlerin 47 adedi yüksek lisans 4 adedi ise doktora tezidir. Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılan sorunlar ile ilgili yürütülmüş bu çalışmaların yıllara göre bir dalgalanma gösterdiği görülmektedir. En çok tez 2019 yılında yayınlanmıştır. 2019 yılında yayınlanan 10 tez yüksek lisans tezidir. 2005, 2013 ve 2015 yıllarına ait veri bulunamamıştır.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 1 'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı

ÜNİVERSİTE	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
	n	n	
Atatürk Üniversitesi	3	2	5
Konya Selçuk Üniversitesi	4		4
Marmara Üniversitesi	4		4
Gazi Üniversitesi	2	2	4
Cumhuriyet Üniversitesi	3		3
Kafkas Üniversitesi	3		3
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2		2
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2		2
Pamukkale Üniversitesi	2		2
Fırat Üniversitesi	2		2
Balıkesir Üniversitesi	2		2
Niğde Üniversitesi	1		1
Anadolu Üniversitesi	1		1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1		1
19 Mayıs Üniversitesi	1		1
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1		1
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	1		1
Balıkesir Üniversitesi	1		1
Kastamonu Üniversitesi	1		1
Amasya Üniversitesi	1		1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1		1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1		1
Adnan Menderes Üniversitesi	1		1
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1		1
Akdeniz Üniversitesi	1		1
Bartın Üniversitesi	1		1
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1		1
Sakarya Üniversitesi	1		1
İstanbul Üniversitesi	1		1
Toplam 29	47	4	51

Tablo 1' de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılan sorunlara yönelik 29 üniversitede toplam 51 adet lisansüstü tez yayınlanmıştır. Bu tezlerin 47 adedi yüksek lisans, 4 adedi ise doktora tezinden oluşmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılan sorunlar ile ilgili lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında en çok tezin 5 adet ile Atatürk Üniversitesi'nde yayınlandığı görülmektedir. Bu üniversiteleri 4'er adet ile Konya Selçuk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Gazi Üniversitesi takip etmektedir. Atatürk Üniversitesi'nde yayınlanan 2

doktora tezinin biri 2006 yılında diğeri 2018 yılında; Gazi Üniversitesi'nde yayınlanan 2 doktora tezinin biri 2009 yılında diğeri ise 2017 yılında yayınlanmıştır.

3.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 2 'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı

Örneklem Grubu	n
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	38
Sınıf Öğretmenleri	8
Öğrenciler	8
Ders Kitapları	3
Öğretmen Adayları	2
Akademisyenler	1
Toplam	60

Tablo 2 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik yapılan tezlerde en fazla Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin örneklem olarak alındığı tespit edilmiştir. Daha sonra sınıf öğretmenleri ve öğrencilerin örneklem olarak alındığı bu sırayı ders kitaplarının izlediği görülmektedir. En az ise, öğretmen adayları ve akademisyenler örneklem olarak alınmıştır. İncelenen tezlerde tek bir grubun örneklem olarak alınmadığı yapılan çalışmalarda farklı örneklem gruplarının da ele alındığı bu nedenle toplam örneklem sayısının 60 olduğu tespit edilmiştir.

3.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin araştırma deseni, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3' de gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin araştırma deseni, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemlerine göre dağılımı

Araştırma Deseni	n	Veri Toplama Aracı	n	Veri Analiz Yöntemleri	n
Nicel	23	Anket	29	İstatistiksel Analiz	25
Nitel	20	Görüşme	20	Betimsel Analiz	12
Karma	8	Dokuman	6	İçerik Analizi	8
		Kişisel Bilgi Formu	5	Betimsel+İstatistiksel Analiz	8
		Gözlem	5		
		Tutum Ölçeği	2		
		Başarı Testi	1		
		Kontrol Listesi	1		
Toplam	51		69		51

Tablo 3 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yapılan lisansüstü tezlerde en fazla nicel araştırma yapıldığı, ikinci sırada nitel araştırmanın yer aldığı görülmektedir. En az kullanılan araştırma deseni ise karma desendir. Lisansüstü tezlerde veri toplama araç sayısının 69 olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni, incelenen tezlerde birden fazla veri toplama aracının kullanılmasıdır. En fazla veri toplama aracı olarak anketin kullanıldığı, bu sırayı görüşmenin izlediği görülmüştür. Veri toplama aracı olarak ise en az kontrol listesi ve başarı testi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemlerinin dağılımına bakıldığında en fazla istatistiksel analizin kullanıldığı görülmüş bu sırayı ise betimsel analizin takip ettiği tespit edilmiştir. En az kullanılan veri analiz yönteminin içerik analizi ve betimsel+istatistiksel analizin bir arada kullanıldığı karma analiz olduğu görülmüştür. Toplam kullanılan veri analiz yöntem sayısının 51 olduğu bulgusuna erişilmiştir.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin konularına göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 4 'de gösterilmiştir.

Tablo 4.Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin konularına göre dağılımı

Tez Konuları	n
Sınıf düzeyi kaynaklı sorunlar	9
Öğretim programından kaynaklanan sorunlar	9
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar	7
İçerik kaynaklı sorunlar	6
Ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar	5
Değer ve beceri öğretiminde yaşanan sorunlar	4
Yöntem ve teknik kullanımına yönelik yaşanan sorunlar	3
Sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar	2

Ders programından kaynaklanan sorunlar	2
Sığınmacı öğrencilerin karşılaştığı sorunlar	2
Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar	1
Birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar	1
Toplam	51

Tablo 4' de görüldüğü gibi, Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımını incelediğimizde en fazla öğretim programı ve farklı sınıf düzeyinde sorun yaşandığı; en az ise mesleğe yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar ve birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunların ele alındığı tespit edilmiştir.

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerin konularına göre sorunlar Tablo 5' da gösterilmiştir.

Tablo 5. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerde konulara göre sorunların dağılımı

Sorunlar	n
1.Öğretim Programı Kaynaklı Sorunlar	19
Müfredat yoğunluğu	
Ders saati yetersizliği	
Ünite, kazanım fazlalığı	
2.Ders Kitaplarına Yönelik Sorunlar	13
İçerik sorunu	
Değer, kazanım eksikliği	
Dil anlatım sorunu	
Konuların ardışık sıra izlememesi	
3.Coğrafya, Tarih, Vatandaşlık Öğretimindeki Sorunlar	13
Ders saati yetersizliği	
İçerik sorunu	
Yöntem teknik kullanımından kaynaklanan sorunlar	
Aktif yaşantı fırsatı sağlanamaması	
4.Değer Beceri Öğretimine Yönelik Sorunlar	5
Ders kitaplarının yetersiz kalması	
Ders süresinin yetersizliği	
Müfredat yoğunluğu	
Geleneksel öğretim yöntemlerinin tercih edilmesi	
Öğrenilenlerin yaşama aktarılamaması	
Okulda öğrenilen değerlerin aile ile uyumun sağlanması	
5.Yöntem Teknik Ve Materyale Yönelik Sorunlar	13
Geleneksel yöntemlerin öğretimde tercih edilmesi	
Okulların fiziki şartları	
Öğretmen ve ailenin maddi olanaksızlığı	
Sınıf içi disiplin sorunlarına neden olması	
6. Okul Kaynaklı Sorunlar	7
Okulların fiziki koşulları	
Okulun bulunduğu çevreden kaynaklanan sorunlar	
Okul- Aile iş birliğinin sağlanamaması	
Maddi yetersizlik	
7.Öğrenci- Veli Kaynaklı Sorunlar	14
Öğrencilerin hazırbulunuşluk eksikliği	
Dersin kolay ezber dayalı görülmesi	
Sosyo-ekonomik yetersizlik	
Veli eğitim düzeyi	
Sığınmacı öğrencilerin uyum, iletişim, dil problemleri	
Sığınmacı öğrencilerin geldikleri ülkedeki müfredat farklılığı	
8.Öğretmenlerin Yaşadığı ve Öğretmen Kaynaklı Sorunlar	14
Araç-gereç temin sorunu	
Mesleki tecrübe eksikliği	
Hizmet içi eğitimin yaşama aktarılamaması	
Öğretmenlerin güncel gelişmeleri takip etmemesi	
Öğretmenin beden dilinden kaynaklanan sorunlar	
9.Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Sorunlar	4
Çağdaş ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılmaması	
Öğrencilerin kurul kararı ve veli onayıyla sınıf geçmesi	
Toplam	102

Tablo 5' de görüldüğü gibi Türkiye'de Sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine lisansüstü tezler içeriğinde değinilen sorunlara göre 9 başlık altında ele alınmış olup; toplam sorunlara değinme sayısının 102 olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde en fazla sorunun öğretim programı kaynaklı olduğu ve 19 tezde

yer aldığı görülmüştür. Bu sırayı 14'er tezle öğrenci-veli kaynaklı sorunlar ile öğretmenlerden kaynaklanan ve öğretmenlerin yaşadığı sorunların izlediği tespit edilmiştir. İncelenen tezlerde en az değinilen sorunun ise ölçme değerlendirmeye yönelik sorunlar olduğu görülmüş 4 tezde yer verildiği saptanmıştır. Bu sırayı değer beceri öğretimi 5 tezle takip etmiştir. Ulaşılan bulguları destekleyen tez çalışmaları 9 başlık altında gruplandırılarak çalışmada yer almıştır.

3.6.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programından Kaynaklanan Sorunlar

İncelenen tez çalışmalarında Sosyal bilgiler öğretim programına yönelik karşılaşılan sorunlar; müfredat yoğunluğu, ders saati yetersizliği, ünite, kazanım fazlalığı, öğrenci ilgi ihtiyaçlarına yönelik bazı konuların programda yer almamasıdır. Yapılan çeşitli araştırmalar bulguları destekler niteliktedir (Acar, 2003; Abay, 2007; Köroğlu, 2006; Arslantaş, 2006; Atbaşı, 2007; Erköse, 2007; Akdeniz, 2008; Akşit, 2011; Yener, 2014; Demir, 2014; Taşdemir, 2016; Karaca, 2017). Araştırmalarda Sosyal bilgiler ders içeriğinin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını kısmen karşıladığı, öğrenci becerilerini geliştirme açısından içeriğin yetersiz olduğu, 7.sınıf konularının fazla iken, 6. Sınıf konularının ise eksik olduğu, ders saatinin yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. 2018 yılında Sosyal bilgiler öğretim programında meydana gelen değişim sonucu yapılan çalışmalar incelendiğinde; güncellenen sosyal bilgiler öğretim programının öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri açısından uygunluk gösterdiği ama mevcut şartlar içerisinde uygulanabilir olmadığı, genel olarak içeriğin yoğun olması sebebiyle ders saatlerinin yetersiz kaldığı, programda konu bütünlüğünün sağlanmadığı belirtilmiştir (Demirci, 2019; Yeşildal, 2020; Dikmenli, 2020; Pişmek, 2020; Oruç, 2019; Pekuslu, 2019).

3.6.2. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Karşılaşılan Sorunlar

Sosyal bilgiler ders kitaplarına yönelik sorunların içerik yetersizliği, değerlere ve kazanımları ele alma açısından yetersiz kalması, dil anlatım sorunları, birbiriyle ilgili konuların ardışık olarak verilmemesinden kaynaklandığına yönelik bulgulara erişilmiştir. Bu bulguları destekleyen çalışmalarda; ders kitaplarında bazı konuların çok az yer aldığı, öğretimde yetersiz kaldığı için öğrencilerin kaynak kitaplara yöneldiği, konuların birbiriyle uyumsuz olduğu, içerikte konuların birbiriyle örtüşmediği, temaların birbiriyle uyumsuz ve yoğun olduğu ve içeriğin öğrencinin seviyesine uygun olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır (Horuzoğlu, 2021; Dikmenli, 2020; Kırca, 2021; Has, 2019; Karaca, 2017; Akmehmetoğlu, 2014; Yener, 2014; Demir, 2014; Tepebaş, 2010; Kurt, 2007; Abay, 2007; Kayıkçı, 2006).

3.6.3. Coğrafya, Tarih, Vatandaşlık Konularının Öğretiminde Yaşanan Sorunlar

Yapılan tez çalışmalarında Sosyal bilgiler dersi kapsamında Coğrafya konularının öğretiminde karşılaşılan sorunları ele aldığımızda coğrafya konularına yeterince değinilmediği, ilköğretim 1. kademe verilen coğrafya konularının yetersiz olması nedeniyle öğrencilerin 2. Kademe geçtiklerinde coğrafya konularını öğrenmekte güçlük yaşaması, , coğrafya konularının öğretiminde yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat sağlanamaması, dersin anlaşılması için doğadan yararlanılması gerektiği ders kitaplarının örnek ve etkinlikler açısından yetersiz olması ve öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma düzeylerinin düşük olması sorunlar arasında yerini almıştır (Aktaş, 2010; Salik, 2007; Nalçacı, 2006).

Tarih konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Öğrencinin ilgi ve motivasyon eksikliği, zaman sıkıntısı ve okulun alt yapı yetersizliği, ders kitaplarının bilgi ve görsel eksikliği, ders kitaplarında yer alan bazı etkinliklerin öğrenci bilgi ve beceri düzeylerinin üstünde olması, Osmanlı Devleti'nin yıkılış nedenini sadece bilim teknolojik gerileme olarak açıklanması ve diğer nedenlere değinilmemesi, Atatürk İlke Ve İnkılapları ile ilgili çok az bilgiye yer verilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Köroğlu, 2006; Ünal, 2012).

Vatandaşlık konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Vatandaşlık eğitimine sadece sınıf düzeyinde ve konu düzeyinde yer verilmesi, konuların içerik ve ele almış biçimi açısından yetersiz olması, güncel olmaması, toplumun ihtiyaçlarına dönük olmaması, kavramların çok soyut olması yaşanan sorunlar arasında yer almıştır (Ekici, 2018). Vatandaşlık ve Coğrafya konuları içerisinde küresel sorunlar da yer almaktadır. Öğretmenlerin yabancı dil bilmemeleri, küresel sorunlara yönelik öğretmen ilgi düzeyinin farkındalığı etkilemesi, küresel sorunların öğretiminde anlatım yönteminin kullanılması, derste uygulamalara yer verilmemesi nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır (Kan, 2009; Palaz, 2017).

3.6.4. Değer ve Beceri Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Yapılan tez çalışmalarında değer-beceri öğretimine yönelik sorunlar; ders kitaplarının değer-beceri öğretiminde yetersiz kalması, ders süresinin değer ve beceri öğretimi için yeterli olmaması, müfredat yetiştirme telaşı, geleneksel öğretim yöntemlerinin bu nedenlerle tercih edilmemesi, öğrencinin öğrendiği değer ve becerileri yaşamına aktaramaması, değerler soyut olduğu için öğretiminde zorluk yaşanması, olumsuz kişilerin model olarak

alınması, medyanın olumsuz etkisi, ailelerin değer öğretimi konusunda kayıtsız kalması ve okulda öğretilen değerlerle ailenin değerleri arasında bir paralellik olmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir (Baydar, 2009; Şahin, 2010; Taş, 2019; Arslan, 2019). Becerilerin kazandırılması açısından yaşanan sorunlar; ders süresinin yetersizliği, müfredat yoğun olduğu için becerilerin ihmal edilmesi, öğretim programının öğrencinin beceri geliştirmesine cevap vermede yetersiz kalması, öğretim programında yer alan beceriler arasından sadece temel becerilere önem verilmesi, okulun kısıtlı imkanları, öğrencilerin derse öğrendikleri becerileri hayata aktarmada sıkıntı yaşamaları beceri kazandırmada yaşanan sorunlar arasında yerini almıştır (Akmehmetoğlu, 2014; Yeşildal, 2020).

3.6.5. Yöntem, Teknik ve Materyal Kullanımına Yönelik Sorunlar

İncelenen tezlerde, yöntem teknik ve materyal kullanımına yönelik sorunlar ele alındığında; çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılmaması, okulların imkan kısıtlılığı, öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerden ve materyallerden yararlanmakta güçlük yaşamaları, öğrencilerin materyale ulaşma ve oluşturmada zorluk yaşamaları, araç gereç yetersizliğinin programın hedeflerine ulaşılmasını engellediğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra bazı okulların alt yapısının yetersiz olması, etkinliklerde kullanılan araç gereç ve gerekli ortamın sağlanamaması ve öğretimde gezi gözlem inceleme etkinliklerine yer verilmemesinin de sorun oluşturduğu görülmüştür (Kırtay, 2007; Atbaşı, 2007; Sagay, 2007; Salik, 2007). Ayrıca öğretmenlerin öğrenci merkezli yaklaşımlarla müfredatı yetiştirememesi, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yetersizliği, mali sıkıntı, çevre kaynaklı sorunlar nedeniyle sorunlarda yaşanmaktadır (Ünal, 2012; Alataş, 2008; Karaca, 2017; Has, 2019). Birleştirilmiş sınıflarda ise sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin değişik yöntem ve teknikleri kullanmadığı, öğrencileri seviye sonucuna göre gruplara ayırmadığı, öğrencilerin yaparak yaşayarak çalışmalar yapmamaları da sorun teşkil etmektedir (Abay, 2007). Yöntem teknik ve materyal kullanımına çalışmada değinen araştırmacılar arasında Aydın, 2004; Akgül, 2006; Tahiroğlu, 2006; Koroğlu, 2006; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Akşit, 2011; Akmehmetoğlu 2014; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Yeşildal, 2020; Dikmenli, 2020'de bulunmaktadır.

3.6.6. Okul Kaynaklı Karşılaşılan Sorunlar

Okul kaynaklı sorunlar arasında; okulların fiziki koşulları ve alt yapı yetersizliği, kaynak yetersizliği, aile ve çevre desteğinin olmayışı, kaynak yetersizliği, bazı okul idarelerinin bu soruna çözüm arayışının olmaması, maddi ve alt yapı yetersizliği, sınıfların kalabalık olması, okul dışı etkinliklere bütçe ayrılmaması ve okul dışı etkinlikler için okulların ulaşım aracının bulunmamasından kaynaklandığına yönelik bulgulara erişilmiştir. Okul idaresi ve okul çevresinin desteğinin alınmaması, sınıfların kalabalık olması, kaynak yetersizliği, eğitim teknolojilerinin kullanılmaması, okul dışı etkinliklerin gerçekleştirilememesi sorunlar yaratmaktadır (Aydın, 2004; Akgül, 2006; Tepebaş, 2010; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Karaca, 2017; Has, 2019; Yeşildal, 2020).

3.6.7. Öğrenci ve Veli Kaynaklı Yaşanan Sorunlar

Öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin bulgulara bakıldığında; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinde ve ilgilerinde eksiklik, sosyal bilgiler dersinin kolay bir ders olarak görülmesi, derste öğrenilen konuları tekrar edilmemesi şeklindedir. Ayrıca öğrencilerin çalışma alışkanlığını kazanmamaları, dezavantajlı bölgede yaşayan öğrencilerin ders kitabı dışında materyale ulaşamaması, öğrencilerin kendini tanımaması, ders dışında başarılı olabilecekleri branşları keşfedememesi öğrenci kaynaklı sorunlar arasında yerini almıştır (Tahiroğlu, 2006; Ahmetoğlu, 2014; Yener, 2014; Taşdemir, 2016). Sığınmacı öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunları ele aldığımızda dil problemi, okuma yazma sorunları yaşamaları, derse aktif katılım sorunu ve iletişim problemleri yaşamaları, öğrencilerin kimlik gelişimi açısından sosyal bilgiler dersinin öneminin kavranamaması, öğrencilerin sosyal bilgiler dersini anlamadıkları için bu dersi sevmediği, müfredattaki konularla geldikleri ülkede olayların farklı ele alınması nedeniyle sorunlar yaşandığı bulgularına erilmiştir (Şanlı, 2019; Özalp, 2019).

Sosyal bilgiler öğretiminde veli kaynaklı yaşanan sorunlar ise; velinin eğitim düzeyi, sosyoekonomik gücü, çocukların eğitimine ilgisiz kalmaları, dersin ezbere dayalı olduğunu düşünmeleri, dersle ilgili yaşanan sorunların çözümünü öğretmenlerden beklemeleri çocuklarının istenmeyen davranışlarını görmezden gelerek öğretmenleri suçlamaları, eğitim sistemiyle ilgili bilgiye sahip olmamaları, okul toplantılarını takip etmemeleri veli kaynaklı sorunlar arasında gösterilmektedir (Karaca, 2017; Usanmaz, 2019; Yeşildal, 2020).

3.6.8. Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlar

Yapılan tez çalışmalarında öğretmenlerin yaşadığı sorunlar; araç-gereç temini sorunu, mesleki tecrübe eksikliği, hizmet içi eğitimin uygulamaya dönük olmaması, çağın gerektirdiği güncelliği ve yenilikleri takip açısından sorun yaşamaları, yeni öğretim tekniklerini öğrenme ve kullanmada yetersiz kalmaları, maddi sıkıntılar, mesleğin gereken ilgiyi görmemesi, disiplinsiz öğrenci davranışları, müfredat konularının yoğunluğu ve öğretmenlerin dersteki beden diliyle ilgili sorunlar ve kendi ailevi sorunlarına yönelik olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Tahiroğlu, 2006; Akgül,

2006; Abay, 2007; Atbaşı, 2007; Tepebaş, 2010; Akşit, 2011; Kaya, 2011; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Yeşildal, 2020).

3.6.9. Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Sorunlar

İncelenen tez çalışmalarında ölçme değerlendirmeye yönelik sorunları ele aldığımızda ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğrenci seviyelerine uygun olmadığı, geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerinin daha fazla kullanıldığı, çağdaş ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanma noktasında problemlerin yaşandığı, kurul kararıyla sınıf geçmenin sorun oluşturduğu, alternatif ölçme araçlarının sınav sistemine uygun olmadığına yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler dersinde ölçme değerlendirme yöntemlerinin hepsinin öğretimde uygulanmadığı, öğrencilerin portfolyo dosyası oluşturma sıkıntısı yaşamaları, sosyal bilgiler programının ölçme-değerlendirme ve sınav sistemi açısından sorun oluşturduğu, öğrencilerin başarısızda olsa sınıf geçeceğini bildiği için derse ilgisini kaybetmesi ölçme değerlendirmeye yönelik yaşanan sorunlar arasında gösterilmektedir (Koroğlu, 2006; Abay, 2007; Kırtay, 2007; Atbaşı, 2007; Yeşildal, 2020).

3.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik yapılan tezlerde geliştirilen çözüm önerileri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal bilgiler eğitimi alanında sorunlara yönelik geliştirilen çözüm önerileri

Öneriler	N
1.Öğretim Programına Yönelik Çözüm Önerileri	20
Ders saatinin artırılması veya içerikte yer alan derslerin ayrı okutulması	
Hizmet içi eğitimlerin verilmesi	
Öğretim programının güncellenmesi	
2. Ders Kitaplarına Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri	11
Görsel tasarım ilkelerini dikkate alınarak hazırlanması	
Öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerinin dikkate alınması	
Sözlüğünün genişletilmesi	
Güncellik sorununun giderilmesi	
3.Coğrafya, Tarih ve Vatandaşlık Konularına Yönelik Öneriler	15
Ders süresinin artırılması	
Atatürk İlke ve İnkılapları ve Cumhuriyet konularının artırılması	
Küresel sorunlar, kültür, bilim tarihi konularının yer alması	
Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık konularının ayrı okutulması	
Okul-aile iş birliğinin sağlanması	
4.Değer ve Beceri Öğretimine Yönelik Çözüm Önerileri	5
Okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi	
Farklı değer öğretim yaklaşımlarının kullanılması	
Değerler öğretimine yönelik programların hazırlanması	
5.Yöntem Teknik-Materyal Kullanımına Yönelik Öneriler	12
Yeni yöntem teknikleri tanıtmaya amacıyla hizmet içi eğitimler verilmesi	
Çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılması	
Öğretmenlerin materyal hazırlamaya teşvik edilmesi	
Materyal, araç ve gereç eksikliklerinin giderilmesi	
6.Okul Kaynaklı Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri	9
Okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi	
Sosyal bilgiler laboratuvarlarının oluşturulması	
Okul aile iş birliğinin sağlanması gerektiği	
7.Öğrenci Veli Kaynaklı Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri	12
İletişim sorunlarının giderilmesi	
Derse ilginin artırılması	
Veli bilgilendirme çalışmalarının yapılması	
İmkan ve fırsat eşitliği sağlanması	
Sığınmacı öğrenciler ile ilgili problemlerin giderilmesi	
8.Öğretmen Kaynaklı Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri	12
Mesleğe gereken itibarın gösterilmesi	
Mesleğe yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi	
Öğretmenlerin beden dilini etkili ve doğru kullanmaları	
Öğretmenlerin maddi yetersizliklerinin giderilmesi	
9.Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri	4
Çağdaş ölçme değerlendirme yapılması için hizmet içi eğitim verme	
Sınıf geçmede okul kurul ve veli onaylarının kaldırılması	
Toplam	100

Tablo 6' da görüldüğü gibi Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine lisansüstü tezlerin içeriğinde değinilen sorunlara yönelik getirilen çözüm önerileri 9 başlık altında ele alınmış bu kapsamda 51 adet

lisansüstü tez incelendiğinde toplam sorunlara getirilen çözüm önerilerine değinme sayısının 100 olduğu tespit edilmiştir. En fazla getirilen çözüm önerisinin 20 tezle öğretim programı kaynaklı sorunlara getirildiği görülmüş bu sırayı 15 tezle Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık konularının öğretiminde yaşanan sorunlara getirilen çözüm önerilerinin takip etmiştir. Sosyal Bilgiler öğretiminde en az getirilen çözüm önerisinin ise 4 tezle ölçme değerlendirmeye yönelik olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguları destekleyen tez çalışmalar 9 başlık altında gruplandırılmıştır.

3.7.1. Öğretim Programı Kaynaklı Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri

Öğretim programı kaynaklı sorunlara getirilen çözüm önerilerini ele aldığımızda ders saatinin artırılması, kazanımların ailenin davranışları ile çelişmesinin önlenmesi, çağdaş öğretim yöntemlerini kullanılması hususunda öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi, öğretim programının güncel olaylara göre yeniden düzenlenmesi, hedeflerin açık anlaşılır ifade edilmesi, öğretim programındaki konu yoğunluğundan dolayı derslerin ayrı ayrı okutulması gerektiğine yönelik bulgulara erişilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin üniversitede gördüğü derslerle Sosyal Bilgiler müfredatının birbiriyle bağlantılı hale getirilmesi, içerik eksikliklerinin giderilerek içeriğin tekrar düzenlenmesi gerektiği, programın ihtiyaç halinde güncellemesine imkan sağlamasına yönelik önerilerde getirilmiştir (Aydın, 2004; Kırtay, 2007; Atbaşı, 2007; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Akşit, 2011; Akmehmetoğlu, 2014; Karaca, 2017; Has, 2019; Toprak, 2019; Pekuslu, 2019; Oruç, 2019).

3.7.2. Ders Kitaplarında Karşılaşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri

Ders kitaplarında karşılaşılan sorunlara getirilen çözüm önerilerini incelediğimizde; ders kitaplarının öğrencinin ilgi, beklenti, dersi sevmesine de yönelik olması gerektiği, ders kitaplarının görsel tasarım öğelerine ve tasarım ilkelerine uygun olarak düzenlenip kullanıma sunulmasının sağlanması, her öğretim senesi sonunda ders kitaplarının incelenip içinde bulunan koşullara göre güncellenmesinin sağlanması, ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine daha çok yer verilmesi gerektiğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır (Aydın, 2004; Kayıkçı, 2006; Yavuz, 2010; Demir, 2014). Bunun yanı sıra, ders kitaplarının eksikliklerinin giderilmesinin öğretmenlere yardımcı olacağı, sözlüğün kitaptaki kavramlar esas alınarak biçimlendirilmesi gerektiği, analiz çalışmaları yapılarak ders kitaplarının yanlış bilgi ve resimlerden arındırılması için uzmanlardan oluşan bir ekip çalışması yapılabileceğine yönelik öneriler getirildiği görülmüştür (Akmehmetoğlu, 2014; Kurt, 2017; Dikmenli, 2020; Yeşildal, 2020; Kırcı, 2021).

3.7.3. Coğrafya, Tarih, Vatandaşlık Öğretimine Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri

Coğrafya konularına yönelik getirilen çözüm önerilerini ele aldığımızda konuların ihmal edilmeden verilmesi, konularla ilgili örneklerin ülkemizden verilmesi, materyal eksikliklerinin giderilmesi, doğanın öğretimde kullanılması, Sosyal Bilgiler laboratuvarlarının oluşturulması, coğrafi olayların insan yaşamına etkisi üzerinde durulması, ilköğretim 1. Kademedede coğrafya konularının öğretimine önem verilmesi gerektiğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır (Koroğlu, 2006; Salik, 2007; Sagay, 2007; Nalçacı, 2006; Aktaş, 2010).

Tarih konularına yönelik getirilen çözüm önerileri; ders süresinin artırılması, içerikte yer alan derslerin ayrı ayrı okutulması, Atatürk İlke ve İnkılaplarına yönelik daha fazla konunun yer alması gerektiği, Osmanlı devletinin yıkılmasında etkili olan olaylara daha fazla değinilmesi, kültürel, ekonomik, bilimsel tarihe de öğretim programında yer verilmesi gerektiğine yönelik bulgulara erişilmiştir. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili konuların azaltılırken yıkılma nedenlerinin artırılması, Atatürk İlke Ve İnkılaplarının dayandığı esaslar ve Cumhuriyetimiz hakkında bilgi verilmesi, kültürel, ekonomik, bilimsel tarihin öğretiminin de üzerinde durulması gerektiği tarih konularının öğretimine yönelik getirilen öneriler arasında yer almıştır (Acar, 2003; Koroğlu, 2006; Atbaşı, 2007). Ayrıca Milli konulardan daha fazla bahsedilmesi gerektiği, yerel tarih öğretiminin önemli olduğu ve zamanı geldikçe ders konuları ile ilişkilendirme yapılması gerektiğine yönelik önerilerde getirilmiştir (Yavuz, 2010; Yuvacı, 2018).

Vatandaşlık konularına yönelik getirilen çözüm önerileri; öğretim programının tekrar değerlendirilmesi, ders süresi nedeniyle ayrı okutulması, vatandaşlık konularına yönelik kazanımların artırılması, okul-aile iş birliğinin sağlanması ve küresel sorunlara yönelik uygulama etkinlikleri yapılmasına yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca 8. sınıflarda okutulan T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ve 7.- 8. Sınıflarda okutulan Vatandaşlık Ve İnsan Hakları dersinin içeriğine yönelik bir değerlendirme yapılması gerektiği, sosyal bilgiler ders kitaplarında vatandaşlık konularına daha çok değinilmesi, programda vatandaşlıkla ilgili değerlerin yer alması, okul-aile ve kurumlar arası iş birliğinin sağlanması, küresel sorunların okulda ele alınıp tartışılması gerektiğine yönelik önerilerde getirilmiştir (Acar, 2003; Karaca, 2017; Palaz, 2017; Ekici, 2018).

3.7.4. Değer Beceri Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri

Değer beceri öğretimine yönelik geliştirilen çözüm önerileri ele alındığında değer öğretiminin yalnızca öğretmenler bırakılmaması, okul-aile iş birliğinin sağlanması, hizmet içi eğitim verilmesi, farklı değer öğretim yaklaşımlarının kullanılması, değerler öğretimine yönelik kısa programlar hazırlanması, bilgilendirme çalışmalarının yapılması, vatanseverlik, adalet, saygı değerlerinin yanında bilimsellik, tasarruf, estetik gibi farklı değerlerinde ön plana çıkartılarak öğrenilmesine yönelik olduğu bulgularına varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin değer eğitimi çalışmalarına yönelik ders içi ve ders dışı etkinliklere vakit ayırarak haftada 2-3 saat boş derslerinde okulda bulunmasının teşvik edilmesi ve öğrencilerin sosyokültürel faaliyetlere yönlendirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir (Baydar, 2009; Şahin, 2010; Kınacı, 2018; Taş, 2019; Arslan, 2019).

3.7.5. Yöntem, Teknik ve Materyal Kullanımına Yönelik Çözüm Önerileri

Yöntem teknik ve materyal kullanımına yönelik çözüm önerilerini incelediğimizde öğretmenlerin yöntem teknikleri tanıyarak aktif katılımı sağlaması, materyal eksikliklerinin giderilmesi, öğretmenlerin materyal hazırlamaya teşvik edilmesi, farklı yöntem teknik ve materyallerden yararlanması, materyallerin seçiminde öğrenci, konu ve kazanım dikkate alarak seçim yapması, öğrencilerin araştırma, eleştirel düşünme becerisini geliştirecek yöntem ve tekniklerin kullanılması, zenginleştirilmiş öğrenme ortamının oluşturulması ve okulların materyal eksikliklerinin giderilmesi gerektiğine yönelik geliştirdiği bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca eğitime yapılan yatırımların artırılması, öğrencinin eksik öğrenmelerinin belirlenmesine yönelik etkinliklerin yapılması gerektiğine yönelik önerilerde geliştirilmiştir (Aydın, 2004; Tahiroğlu, 2006; Abay, 2007; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Akmehtetoğlu, 2014; Demir, 2014; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Has, 2019; Dikmenli, 2020).

3.7.6. Okul Kaynaklı Sorunlara Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri

Okul kaynaklı sorunlara yönelik getirilen çözüm önerileri; okulların fiziki ve araç gereç eksikliklerinin giderilmesi, dezavantajlı bölgelerde öğrenci gereksinimini giderecek okulların hazırlanması, alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesinin gerektiği, okul aile iş birliğinin sağlanması, idarenin öğretmenleri desteklemesine yönelik olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca mesleğe yeni başlayan öğretmenlere destek verilmesi, veri tabanlarının oluşturulması, tüm okullara aynı koşulların sağlanması, öğretmen ve öğrenci sayısında adil olunması, sivil toplum kuruluşları ve halk desteğiyle yeni okullar, ek bina ve personel sağlanabileceği, okulların bulunduğu çevrenin eğitime uygun hale getirilmesi için gürültü ve güvenlik tedbirlerinin alınmasına yönelik öneriler geliştirildiğinde görülmüştür (Aydın, 2004; Akgül, 2006; Tahiroğlu, 2006; Atbaşı, 2007; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Akşit, 2011; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Karaca, 2017; Has, 2019; Dikmenli, 2020).

3.7.7. Öğrenci ve Veli Kaynaklı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Öğrenci ve veli kaynaklı sorunlara yönelik çözüm önerilerini ele aldığımızda iletişim probleminin giderilmesi, öğrencilerin dersi önemli görmesinin sağlanması, öğretmenlere hizmet içi eğitim ve velilere konferanslar verilmesi, okulda kazanılan davranışlarla ailenin davranışlarının çelişmesinin önlenmesi, öğretim programı ve öğrencinin istenmeyen davranışlarıyla ilgili veli bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiği, dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilere burs imkanı sağlanması, sığınmacı öğrencilerin okulda kaynaşmasına yönelik olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca okul yönetmelikleri gözden geçirilerek gereken düzenlemelerin yapılması, disiplinsiz öğrenci davranışlarının engellenmesi, öğrencilerin her şeyi öğretmenden beklemesinin önüne geçilerek sorumluluklarını yerine getirmesi için birtakım yaptırımlar uygulanması, öğrencinin dikkatini dağıtan unsurların düzenlenmesi öğrencilerin derse katılımının sağlanarak araştırma, eleştirel düşünme, çıkarım yapma becerilerini geliştirmesine yönelik öneriler getirilmiştir (Aydın, 2004; Tahiroğlu, 2006; Akgül, 2006; Atbaşı, 2007; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Akşit, 2011; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Karaca, 2017; Usanmaz, 2019). Bunun yanı sıra öğrencilerin başarıyı tatmasına fırsat verilmesi, okul-öğrenci ve velilere yönelik çok kültürlü eğitim seminerleri verilmesi, öğrencilerin kaynaşması için drama kulüplerinin kurulması, sığınmacı öğrencilere yönelik dil bilgisi hazırlık sınıflarının oluşturulması, ayrı bir ders planı yapılması gerektiği, ülke tanıma haftaları yapılarak öğrencilerin kaynaşmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur (Has, 2019; Toprak, 2019; Yeşildal, 2020; Şanlı, 2019; Özalp, 2019).

3.7.8. Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri

Öğretmenlerin yaşadığı sorunlara getirilen çözüm önerilerini ele aldığımızda mesleki ve alan becerisine yönelik hizmet içi eğitim verilmesi, öğretmenlik mesleğine gereken itibarın gösterilmesi, öğretmenlerin çağın yeniliklerine ayak uydurmaları konusunda kendilerini güncel tutmaları, dersi verimli geçirmeleri, beden dilini doğru ve etkili kullanmaları, farklı yöntem teknik ve materyal geliştirebilmeleri açısından öneriler geliştirildiği bulgularına erişilmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlere toplumda hak ettikleri değerlerin verilmesinin eğitimde kaliteyi artıracığı, öğretmen maaşlarının yetersizliğinin öğretmenin performansını olumsuz etkilediği için düzenleme yapılması gerektiği, sınıf öğretmenlerine yönelik Sosyal bilgiler dersiyle ilgili hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği de

getirilen çözüm önerileri arasında yer almıştır. Çalışmalarında bu soruna değinerek çözüm önerisinde bulunan araştırmada özellikle hizmet içi eğitime sıkça yer verilmiştir (Aydın, 2004; Tahiroğlu, 2006; Atbaşı, 2007; Abay, 2007; Yavuz, 2010; Tepebaş, 2010; Kaya, 2011; Yener, 2014; Taşdemir, 2016; Karaca, 2017; Toprak, 2019; Dikmenli, 2020; Yeşildal, 2020).

3.7.9. Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Getirilen Çözüm Önerileri

Ölçme ve değerlendirme yönelik getirilen çözüm önerilerini incelediğimizde çağdaş ölçme yöntemlerinin kullanılması gerektiği, öğretim programının ölçme değerlendirme açısından ekonomiklik ilkesi baz alınarak yeniden düzenlenmesi, öğretmenlerin ölçme değerlendirmeyle ilgili bilgi eksikliklerinin giderilmesi, öğrencilerin okul kurul kararıyla sınıf geçmesinin kaldırılması gerektiğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca coğrafya konularının değerlendirilmesinde ölçme değerlendirme ile ilgili açıklamaların kapsamlı verilmesi, program geliştirilirken değerlendirme boyutuna önem verilmesi gerektiği, kazanımlara uygun ölçme değerlendirme sorularının sorulması, ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının yeniden ele alınarak verimli hale getirilmesine yönelik önerilerin geliştirildiği bulgusunda ulaşılmıştır (Nalçacı, 2006; Kırtay, 2007; Atbaşı, 2007; Yavuz, 2010; Yener, 2014; Pekuslu, 2019; Kayacan, 2021).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili 51 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Bu tezlerin 47 tanesi yüksek lisans tezi, 4 tanesi doktora tezidir. En fazla 2019 yılında 10 tezin yayımlandığı görülmüştür. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı ele alındığında en fazla tezin Atatürk Üniversitesi'nde yayımlandığı görülmüştür. İncelenen tezlerde en fazla örneklem olarak alınan grup sosyal bilgiler öğretmenleriyken en az örneklem alınan grubun akademisyenler olduğu görülmüştür. Tezlerde en fazla kullanılan araştırma deseni nicel araştırmayken en az ise karma desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanılırken en az ise kontrol listesi ve başarı testinin kullanıldığı belirlenmiştir. Veri analiz yöntemi olarak ise istatistiksel analizin en çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tezleri konularına göre ele aldığımızda en fazla sınıf düzeyi kaynaklı sorunlar ile öğretim programından kaynaklanan sorunların yer aldığı görülürken en az ise mesleğe yeni başlayan öğretmenler ile birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunların ele alındığı görülmüştür.

Öğretim programından karşılaşılan sorunları incelediğimizde yaşanan sorunların ders süresinin azlığı, müfredatın yoğunluğu, kazanımların fazlalığı, beceri geliştirme açısından içeriğin yetersiz kalması ve öğrenci ilgisinin dikkate alınmamasından kaynaklandığı görülmüştür. Yaşanan bu sorunlara çözüm önerisi olarak ders süresinin artırılması, öğrenci ilgisinin çekilmesine yönelik çalışmalar yapılması, konu yoğunluğunun azaltılarak kazanımların açık bir şekilde ifade edilmesi gerektiğine yönelik çözüm önerileri getirilmiştir. Ayrıca ders süresinin yetersiz olması dolayısıyla derslerin Tarih, Coğrafya olarak ayrılmasına yönelik çözüm önerileri getirildiği de görülmüştür.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik yaşanan sorunlar arasında dil anlatım, içerik, değer-beceri öğretiminde yetersizlik ve birbiriyle ilişkili konuların ardışık verilmemesinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu sorunları ortadan kaldırmak için ise ders kitapları hazırlanırken paydaşlardan görüş alınması, ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanması, güncellenebilir olması, ilişkili konuların ardışık verilmesi ve öğrenci ilgisini çekebilecek şekilde hazırlanmasına yönelik çözüm önerileri getirilmiştir.

Coğrafya, Tarih ve Vatandaşlık konularının öğretimine ilişkin sorunları ele aldığımızda öğretimde geleneksel yöntemlerin kullanılmasının öğrencinin anlamlı öğrenmesini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık konularının öğretiminde gezi gözlem yönteminin prosedürün uzun olması, okulların kendilerine ait aracı olmaması ve maddiyat nedeniyle uygulanamadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bu sorunun çözümü için sanal müze uygulamalarından yararlanılabilir. Atatürk'ün hayatı ve Atatürk İlke Ve İnkılapları ile ilgili kazanımların az olduğu sonucuna ulaşılmış bu soruna çözüm olarak Kültür ve Miras, Etkin Vatandaşlık öğrenme alanları kapsamında yer alan kazanımların sayısı artırılması önerilebilir. Vatandaşlık konularının yüzeysel ele alındığı ,toplumsal ve küresel sorunlara daha fazla yer verilmesi gerektiği de incelenen tezlerde belirtilmiştir.

Değer beceri öğretimi açısından yaşanan sorunların ders kitaplarının yetersiz kalması, öğretmenlerin değer öğretimine yönelik yaklaşımlara hakim olmaması, ailenin davranışlarıyla okulda öğretilen değerlerin birbiriyle tutarlı olmaması ve bu nedenle öğrencinin okulda öğrendiği değerleri hayatına aktaramamasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunların giderilmesi için öğretmenlere değerler eğitimine yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, öğrencilerin öğrendikleri değerleri yaşamlarına aktarmaları için uygulamaya dönük etkinlikler ve veli bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yöntem teknik ve materyal kullanımından kaynaklanan sorunların başında öğrenci merkezli yöntemlerin kullanılmaması, okulların materyal temin sorunu yaşaması, birleştirilmiş sınıf uygulamalarda

öğretmenlerin hangi öğretim yöntem ve tekniğini kullanacağını bilmediğinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Okul kaynaklı sorunları ele aldığımızda; okulların fiziki şartları, sınıfların kalabalık olması, okulların çevresi, alt yapı sorunları, teknolojik donanımsal sorunlar ve idare kaynaklı sorunlar yaşandığı görülmüştür. Bu sorunlar okullarda düzenlenecek yardım kampanyaları, kermesler ve maddi kaynak sağlayacak kişilerden alınan bağışlarla giderilebilir. Velilerin öğrencilerin okul hayatına yönelik ilgisiz olmaları da önemli bir sorundur. Okul veli iş birliğini sağlamaya dönük çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrenci kaynaklı sorunlar arasında öğrencilerin dersi kolay, ezbere dayalı, sınavda çıkmayacak bir ders olarak görmeleri bulunmaktadır. Bu sorunun giderilmesi için LGS'de Sosyal bilgiler müfredatından sorular sorulmalı ve Sosyal Bilgiler dersi T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük dersinin yanında 8. Sınıfta da ayrı bir ders olarak okutulmalıdır. Sosyal bilgiler dersine gereken önemin verilmediği görülmüştür. Buna yönelik okullarda Sosyal Bilgiler günleri yapılarak projeler sergilenebilir. Ayrıca sığınmacı öğrenciler ile ilgili dil problemi, Sosyal Bilgiler dersi müfredatının geldikleri ülkeden farklı olması, diğer öğrencilerle iletişim problemi yaşamaları, ders başarısının düşük olması derse karşı katılımlarını ve ilgilerini azalmasına ilişkin sorunlar yaşandığı sonucuna da ulaşılmıştır. Okullarda dil sınıfları kurularak ilk önce Türkçe öğretmeli daha sonra diğer öğrencilerle kaynaşmalarına yönelik grup çalışmaları, akran rehberliği yapılarak okula ait hissetmeleri sağlanarak sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri getirildiği görülmüştür.

Öğretmenlerin yaşadığı sorunları ele aldığımızda araç gereç temini, maddi problemler, hizmet içi eğitimin uygulamaya dönük olmaması, yenilikleri takip etme konusunda sorun yaşamaları, mesleki yetersizlik, müfredat yetiştirme sorunu, tecrübe eksikliği sorunları yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araç gereç temin sorunu ödeneklerle giderilebilirken diğer sorunlar hizmet içi eğitim ve ödeneklerle giderilebilir. Ayrıca öğretmenliğin mesleki ve toplumsal statüsünün istenen düzeyde olmaması da yaşanan sorunlar arasında yerini almıştır.

Ölçme değerlendirmeye yönelik sorunların başında öğrenci başarısının değerlendirilmesinde çağdaş ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılmamasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle sadece sonuç değerlendirilmesi yapılmamalı hem süreç hem de sonuç birlikte değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Abay, S. (2007). *Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Sorunlar*, Yüksek Lisans Tez, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Samsun.

Acar, R. (2003). *Sosyal Bilgiler Dersi İçeriğinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Eskişehir.

Akdeniz, N. (2008). *6 Sınıf Sosyal Bilgiler Yeni ders Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler*. Yüksek Lisans Tez, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programı ve Öğretimi, Konya.

Akgül, N. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaşılan Sorunlar Niğde İl Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Niğde.

Akmehmetoğlu, H. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Kastamonu İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kastamonu.

Akşit, İ. (2011). *İlköğretimde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar (Denizli-Erzurum Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Denizli.

Aktaş, S. (2010). *İlköğretim 2.Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Coğrafya Konularının Öğretimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tez, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Kilis.

Alataş, F. (2008). *İlköğretim programında 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar*. Yüksek Lisans Tez, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Programı, İzmir.

Arslan, M. (2019). *Değerlerin Kazandırılma Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tez, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Arslandaş, S. (2006). *6. ve 7.Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi Malatya İl Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Elazığ.

Atbaşı, C. (2007). *İlköğretim 2. Kademe (6. Ve 7. Sınıfta) Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimi ve Öğretiminde Yaşanan Güçlükler Aksaray Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Aydın, D. (2004). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimin ve Öğretiminde yaşanan Güçlükler (Bitlis Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Baydar, P. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tez, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Büyüköztürk, Ş.; Çakmak, E.; Akgün, Ö.; Karadeniz, Ş.& Demirel, F. (2015) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Çelik, T. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gözünden Sınıflarındaki Suriyeli Öğrenciler*. Sakarya University Journal of Education , 9 (2) , 383-407 . DOI: 10.19126/suje.549624

Çelikkaya, T.; Karakuş, U. & Demirbaş, C. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar*, Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, Nisan 2010, s. 57-76.

Çoban, A. Temir, M. Karaca, S. (2017). *Ortaokullarda Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Sosyal Bilimler Dergisi The Journal Of Social Science Yıl 4, Sayı:18, Aralık 2017, s.35-34.

Demir, M. (2014). *Yeni Eğitim Sisteminde (4+4+4) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ile İlgili Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Balıkesir Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Balıkesir.

Demirci, M. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Kars ili Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kars.

Demir, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenliği Alan eğitimi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.

2018. *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. (2018). www.meb.gov.tr/ alınmıştır.

Dikmenli, N. (2020). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemlere Dair Öğretmen Görüşlerinin Yansımaları Akdeniz Bölgesinde Bir İl*. Yüksek Lisans Tez, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Antalya.

Ekici, Ö. (2018). *Ortaokullarda Vatandaşlık Eğitiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri*. Doktora Tez, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Erzurum.

Erköse, E. (2007). *Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İl Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Sakarya.

Gönenç, S. Açıkalin, M. (2016) *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri*. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2017, Cilt 7, Sayı 1, 26-41.

Has, S. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullandıkları Yöntem ve Teknikleri ile Dersin Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar Muş İli Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Erzurum.

- Horuzoğlu, M. (2021). *Sosyal Bilgiler 6. Ve 7.Sınıf Ders Kitabındaki Haberlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tez, Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Bartın.
- Kan, Ç. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlarla İlgili Tutumları ve Ders Programlarına Yönelik Önerileri*. Doktora Tez, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Karaca, S. (2017). *Ortaokullarda Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Çorum İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Amasya.
- Karacaoğlu, Ö. & Acar, E. (2010). *Yenilenen Programların Uygulanmasında Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar* (ss. 45-58). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:7 Sayı/1, s.45-58.
- Kaya, İ. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beden Dili Hareketlerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tez, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Kayacan, F. (2021). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Soruların Revize Edilmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Afyon.
- Kayıkcı, M. (2006). *İlköğretim Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Matematik Ders Kitaplarında Görsel Tasarım Sorunları*. Yüksek Lisans Tez, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim İş Eğitimi Programı, Trabzon.
- Kınacı, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Öğretimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere Yönelik Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ.
- Kırca, S. (2021). *Sosyal Bilgiler 5,6 ve 7. Sınıf Ders Kitaplarının İçeriğine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tez, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Tokat.
- Kıral, B. (2020). *Nitel Bir Veri Analiz Yöntemi Olarak Doküman Analizi*. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 15 ISSN: 2147-8406, 170-189.
- Kırtay, A. (2007). *2005-2006 Öğretim Yılı 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tez, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kars.
- Koçoğlu, E. ve Egüz, Ş. (2019). “Türkiye’de, Sosyal Bilgiler Eğitimine İlişkin Alan Eğitimcilerinin Sorunsal Tespitleri”, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1):26-37.
- Köroğlu, F. (2006). *İlköğretim 1.Kademe 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimiyle İlgili Sorunlar*. Yüksek Lisans Tez, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Kurt, G. (2017). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tez, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Memişoğlu, H. Köylü, G. (2015) *Sosyal Bilgiler Dersindeki Sorunlar ve Çözüm Yollarına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri*. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/11 Summer 2015, p. 1099-1120 DOI Number:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8560>
- Nalçacı, A. (2006). *İlköğretim 6. 7. Sosyal Bilgiler Programındaki Coğrafya Konularının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Doktora Tez, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Oruç, A. (2019). *Güncellenen Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tez, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Özalp, R. (2019). *Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Yaşadıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tez, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı, Tokat.

Palaz, T. (2017). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Sorunlar ve Öğretimi*. Doktora Tez, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Pekuslu, M. (2019). *5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Isparta ili Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Denizli.

Pişmek, N. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Beklentilerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tez, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Sivas.

Sagay, N. (2007). *İlköğretim 2. Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Coğrafya Konularının Öğretimi: Problemler ve Öneriler*. Yüksek Lisans Tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Afyon.

Salik, G. (2007). *Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya Konularının Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı, Eskişehir.

Summak, M. Summak, A. Gelebek, M. (2011). *Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmenlerin Bakış Açısından Olası Çözüm Önerileri (Kilis İli Örneği)*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (<http://sbe.gantep.edu.tr>)2011 10(3):1221 -1238 ISSN: 1303-0094.

Şahin, H. (2010). *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersini Yürüten 4. ve 5.Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Şanlı, B. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitime ve Sosyal Bilgiler Dersine Entegrasyonları Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Bolu.

Tahiroğlu, M. (2006). *İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaştıkları Güçlükler Aksaray İl Örneği*. Yüksek Lisans Tez, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Taş, S. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Yer Alan Değerlerin Öğretimine İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Kars.

Taşdemir, A. (2016). *Sosyoekonomik Açından Dezavantajlı Bölgelerde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar (Ağrı İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Ağrı.

Tay. B. Ve Öcal. A. (2015) *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Tepebaş, F. (2010). *Mesleğe Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tez, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.

Tonga, D. (2017). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme*. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl:4, Sayı:12, Eylül 2017, s.187-201 <http://dx.doi.org/10.16989/TIDSAD.1301>

Toprak, E. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Algı ve Davranışları Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumunu Nasıl Etkiliyor? (Çok Aşamalı Karma Yöntem Deseni Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Sivas.

Turan, R. Ve Sünbül, A. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 1*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

- Usanmaz, H. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Dikkat Eksikliği Bulunan Öğrencilerin Dersi Etkili Dinleme Sorunlarının Giderilmesi Eylem Araştırması*. Yüksek Lisans Tez, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Ünal, S. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının Öğretiminde Kullandıkları Öğrenci Merkezli Yöntemlerle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tez, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Tarih Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale.
- Yavuz, İ. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tez, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Yener, Ş. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri (Muş İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Erzurum.
- Yener, Ş. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaşılan Öğretmen ve Öğrenci Kaynaklı Sorunlar: Muş il Örneği*, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,3(2)105-120. DOI: 10.18506/anemon.04701 .
- Yeşildal, Ş. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Sınıf İçi Uygulamaları (Karabük Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Yıldırım. A ve Şimşek. H. (2016) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, 11.Baskı, Ankara.
- Yılmaz, K. (2010). *Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim elemanlarının Görüşleri*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,8(4),839-867.
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih ile İlgili Uygulamaları ve karşılaşılan Sorunlar (Sivas İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tez, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Sivas.